

Ma Timoti 1

Ama Rhäväksäs

Ma Pol qa säm bä rhakt täkt ama abuk. Bä qa säm bäm gi sage ma Timoti. Ma Timoti di qa nae ma Listra dä aa mam di ama Grikka dap aa nan di ama Judaqi ama qatnanakt pä m gi näkt mänsäng naimäk äkt i ama rhoemga na qa di sa rha su qa sävät Ma Mru Ngät Ama Rharesbane. Ma Pol qa mes ka i aa emga na qa mamär nävät ama qatnanakt.

Ma Pol qa säm bä rhakt täkt ama abuk bä nani a qa iva ma Timoti qät lu vät ama qatnanaktpämda e ma Efesus dä nani a qa iva ma Timoti qat tualat mamär varhäm ama enge na ama rhodröp kärängät ni i ma Pol qa von ga rhäm ngät dä qat nanakt na qa sä ngät.

Ma Pol di qosaqi nani a qa iva ma Timoti qat tair särha ama iraski na ngät ama rhisu bä va qät lu vät ama qatnanaktpämda arhä iar na ama ansäs näkt pa qä rharmeng da ama narhoerta qärrahani i sa mamär vät a rha iva rhat turäkt mamär bä ba ama qatnanaktpämda.

Ama Qävälap Nasot A Ne

Ama Enge Na Ama Märmärgem (1:1-2)

Ama Rhonsävät Sä vät Ama Ruvek Kärarhani I Rhat Dräm Di Iras Ta Ama Ruvek Na Arhä Rhisu (1:3-11)

Ma Engeska Aa Näsävät ki Sä vät Ma Pol (1:12-17)

Ama Rharimini Sä Ma Pol Aa Rhodröp Bä Bä Ma Timoti (1:18-20)

Ama Rhodröp Säväť Ama Ansäs Dä Angät Narho-
 erta Diva Rha Rhoqor Mäniekt (2-3)
 Ama Rhisu Ama Iraski Na Ngät Bă Va Rhat Tu-
 alat Toqor Mäniekt Säväť A Ngät (4)
 Ama Rhodröp Säväť Ama Gulăñap Maos Maos
 Mänguröp Ama Qatnanaktpämda (5-6:2)
 Arhongni Ama Engirhong Maos Maos (6:3-19)
 Ma Pol Aa Dängdängini Na Ngät Aa Nän Sage Ma
 Timoti (6:20-21)

Ma Pol Qa Säm Ama Märmärgem Sage Ma Timoti

¹ Rhangät täkt ama enge di nagem ngo ma Pol qarakni i ma Jisas ma Kraisi aa ngangga na ngo nävät ma Ngämuqa aut Mumaiar bă nävät ma Jisas ma Kraisi kărakni iva ut nanakt na qa sä nas in murăkt.

² Dă ngut säm dangät täkt ama enge sagem nge ma Timoti ainge qarak i ngua emga na nge mamăr nävät ama qatnanakt. Mamăr iva qale ama nămsävătki dă ama lavuqi näkt ama bulap gem nge nage ma Ngämuqa ama Ngätmamăk dă ma Jisas ma Kraisi aurha Engeska.

Ama Rhonsävät Säväť Ama Ruvek Säväť Ama Iraski Na Ngät Ama Rhisu

³ Sa ngua nän nge ma ama qrot toqorăkt i nguat tet sae ma Masedonia iva qale nge äkt e ma Efesus ivakt iva ngiat tamän ma ama qrot säväť ama ruvek kărarhani i rhi su na ama rhisu qărangătni i qaku ama engătki na ngät iva qale rhi su ama ruvek tăm ngät ⁴ bă va qale rhi venas păt ama rhisu qărangătni i rhi su säväť arha ikkăna masirhat arhă ngărhep dă ama sek mavăngam säväť a rha. Iangărhäkt ama rhisu rhoqorăkt di sa

ngät tärana na ama snängaqa mavängam dap kaku ngät tatnärhä ma Ngämuqa aa lat kärangätni i sa ngät tet nävät ama qatnanakt iva ngät tet mamär.

⁵ Ut tamän ma ama qrot toqoräkt inguna nani a ut iva ama qatnanaktpämda rhat tualat na ama lat kärangätni i sa ngät dän nävät ama engätki na ngät ama qatnanakt dä nävät ama snängaqa ama qumärqumär qa qarangätni i sa rhat dräm i mamär iva rhat tualat na ngät inguna sa arha snäng bät ma Ngämuqa dä qosaqi arha snäng bät arhani ama ruvek. ⁶ Arhani ama ruvek kärarhani i sa rha met daqule iarhongäkt moekt toqoräkt di sa rha met säda ama engirhong ama mäñmäñini nä irhong angärha ron. ⁷ Bä iarhakt ama ruvek di nani a rha masirhat iva rha di ama ruvek kärarhani i rhi su nä ma Ngämuqa aa Muräkt. Sökt di qaku qunäga vät a rha sa agini qarqäni i rhat tamän bät ini dä qosaqi qaku qunäga vät a rha sa agirhong gärqärhongni i sa ama qraräkta na rha bä rhi sameng sävät irhong.

⁸ Sa ut dräm i ma Ngämuqa aa Muräkt di ama mär ngät i qrekt bä qunäga vät a ut mamär sä ngät. ⁹ Mamär iva qunäga vät a ut sä rhom däkt i sa qaku ma Ngämuqa qa mu ama Muräkt bä ba ama räkt ta ama ruvek dap kinak kale ama Muräkt bä bä iarhakt kärarhae i rhit tagärmät nä iangärhäkt ama Muräkt dä bä bä qararhani i qaku rhat tet parhäm ngät dä bä bä qararhani i qaku rhat tet parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa dä bä bä qararhani i rhat tualat na ama vuirhong dä bä bä qararhani i qaku ama qumärqumär ta dä bä bä qararhani i rhat tamän mava nä ma Ngämuqa dä bä bä qararhani i rhi veng arhä mamäkkäna ura arhä nanäkkina

dä bä bä qärrarhani i rhi veng arhani ama ruvek.
¹⁰ Bä qosaqi ma Ngämuqa qa mu ama Muräkt bä bä iarhakt kärerhae i rhat tualat na ama qavatka dä bä ba ama gamoe qärrarhani i rhi qavat sä ne dä bä bä qärrarhani i rhit sangar ama ruvek ivakt iva rha rhän i ama latta va arha rem dä bä bä qärrarhani i ama irasmätta na rha dä bä bä qärrarhani i rhat tu sävät ngärharhäng ba ama muräkt dä qosaqi sävät agung anga lat moe qärangätni i ngät tair särha ama räkt ngät ama rhisu. ¹¹ Iangärhäkt ama rhisu ama räkt ngät di qoki varhäm ama sameng ama mär ngät na ama murhämeska qärangätni i ma Ngämuqa qarakni i ama modämne sävät a qa sa qa von ngo rhäm ngät bä qat nanakt na ngo sä ngät iva ngu sameng na ngät.

Ma Jisas Ma Krai Ka Män Ivakt Iva Qa Rhumaiar Na Ama Ruvek Kärerhani I Rhat Tualat Na Ama Vuirhong

¹² Nguat tes ama mär sage ma Jisas ma Krai aurha Engeska iaqäkt kärak i sa qa von ngo rha ama qrot sävät tangät täkt ama lat inguna qat nanakt na ngo sä ngät bä äkt i sa qa muqunän bät a ngo iva nguat tualat bä ba qa. ¹³ Ngätki i mudu di ngua märhamän mava nä ma Ngämuqa dä ngua sangäm na aa ruvek mavängam dä nguat tärana na ama inirqi i ngu slava na aa lat sokt di ma Ngämuqa di qät lavuqi na ngo inguna as kaku nguat nanakt na qa rhoqoräkt i nguat tualat nä iarhongäkt. ¹⁴ Bä nävät aurha Engeska aa nãmsävätki ama mor qi sävät a ngo dä nguat nanakt nä ma Jisas ma Krai bä rhäkt di nävät a qa dä gua snäng bät arhani ama ruvek.

¹⁵ Ama enge qärangätni i ngät tamän i sa ma Jisas ma Krai di qa män sämäni ama ivätki ivakt iva qa rhumaiar ama ruvek nämät arha vuirhong di ama engätki na ngät bä ngät di nak mamär iva ama ruvek tat nanakt na ngät mamär. Bä aingo di ama ruvek kärarhani i rhat tualat na ama vuirhong di rha mane vät gua qar dap ngua vit i ngua met e na rha sä gua lat ama vu ngät. ¹⁶ Nämä dä ngua vit sä gua lat ama vu ngät toqoräkt sokt di sa ma Jisas ma Krai ka mudävarhäm na ngo mauiu i qät lavuqi na ngo ivakt iva ama siqutki na ngo bä bä iarhakt kärarhae iva rhat nanakt na qa bä va rhi rha ama iar ama sok täm ngät. ¹⁷ Mamär iva ama qutdrir dä ama murhämeska vasägos sage iaqäkt kärak i ama vitnaqa ama sok täm ga qärak i sa qaku aung gä nalu qa. Qa di sokt ka maräkt ma Ngämuqa qärak i qaku mamär vät a qa iva qä nañäp. Ngätki rhoqoräkt.

¹⁸ Ngua emga ma Timoti, rhangät täkt ama enge na ama rhodräp kärangät i ngut bon nge rhäm ngät dä nguat nanakt na nge sä ngät diva rhäkmamär varhäm ma Ngämuqa aa vämginarha arha enge sävät a nge qärangätni i mamär vät a ngät iva ngärhi von nge rha ama qrot ivakt iva ngiat täqäne dä mamär vät gia iar mäni ma Ngämuga qärangätni i ngät toqor ama ulaqi ¹⁹ rhoqoräkt i ngiat sangar ama qatnanakt sävät ama engätki dä ngiat tualat na ama lat kärangätni i sa ngiat dräm i mamär iva ngiat tualat na ngät. Arhani ama ruvek di sa rha slava na arhä qatnanakt inguna qaku rha mualat na ama lat kärangätni i sa rhat dräm i mamär iva rhat tualat na ngät. ²⁰ Ma Himeneus kä nä ma Aleksander di aiomni nävät ama ruvek toqoräkt

kärqiomni i sa ngua vodäm iom bä ma Sämga ivakt iva qunäga vät a iom iva qaku mamär iva ini su ama ruvek na in disu qärangätni i qaku ama räkt ngät i rhoqor qre i ama engätki na ngät nage ma Ngämuqa.

2

Ma Pol Aa Rhodröp Säväät Iomäkt Iva Rhi Nän Säväät Ama Ruvek Moe

¹ Ama narhoeräm mamär di nani a ngo masirhat iva vasägos dä va ngäni nän mamär säväät ama ruvek moe dap pa qosaqi ngän des ama mär sage ma Ngämuqa nävät a rha. ² Bä mamär iva ngäni nän säväät ama vitnarha rhi nä iarhakt kärarhae i qale rha mät ama mämugunimek ama mor imek iva rha moe rhat turäkt mamär ivakt iva ut tet sa ama iar na ama bulap mamär toqoräkt i sa ut tualat na ama lat kärangätni i ama mär ngät dä ama räkt ngät dä ma Ngämuqa aa saqong dä da arhani ama ruvek arhä saqong. ³ Ama nän doqor täkt di ama mär ngät dä märmär ge ma Ngämuqa aut Mumaiar nävät a ngät ⁴ iaqäkt kärak i nani a qa masirhat iva ama ruvek moe diva rhi rha ama mumaiar näkt pa qunäga vät a rha sa ama engätki ⁵ inguna sokt ama sägäk ma Ngämuqa qa e bä sokt ama sägäk ama ruqa qärakni i qa e mänguröp ma Ngämuqa dä ama ruvek. Iaqaäkt di ma Jisas ma Krai ⁶ kärak i qa von da aa iar ivakt iva qä rhäksasot ama ruvek moe. Bä iangärhäkt aa lat di sa ngä sameng mamär vät ama rhäkmamär na ngät ama rhodäm i nani ma Ngämuqa iva ama ruvek moe va rhi rha ama mumaiar.

⁷ Bã äkt i ma Ngämuqa qa muqunän bät a ngo iva ngu sameng nä iangärhäkt ama enge dä va ngua rhet sä ngät i aa ngangga na ngo iva ngu su ama Jentailqäna sävät ama qatnanakt dä ama engätki. Qaku ngu iras dap nguat tamän bät ama engätki.

⁸ Bã nani a ngo masirhat iva vät ama ivärhimek moe di mamär iva ama gamoe rhit sek arhä rhäkt bä va rhi nän bä iarhakt diva arha lat di ama qumärqumär ngät dap kaku arha anga uraқи sävät a ne ura rha nagemne i rhat tamängus pät a ne.

⁹ Bã qosaqi ama evop di mamär iva rhat turäkt täm nas mamär dä va rhat donmät toqor ama qatnanakt pä m da ama evop kärarhani i rhat turhämes mamär bä va qale rhat tualat sa arhä qäseng i rhat deng ngät maos maos ura rhat tu ama gol ngä na ama pel dä va qale rhat don mät ama boi qarängät ni i masirhat na ama ligär vät a ngät.

¹⁰ Dap kinak mamär iva rhat turhäm mes na ama lat ama mär ngät inguna rhoqoräkt di maräkt bä ba ama evop kärarhani i rhi qoar i rhit pä s ma Ngämuqa aa rhäng. ¹¹ Mamär iva ama evop diva mänadin bät a rha bä va rhi su na ama sämagaininanas. ¹² Qaku ngut tares pät ama evop arha rhäng iva rhi su ama gamoe ura va rhat turäkt ba ama gamoe iva qale rha va arhä muräkt angärha rem. Dap kinak pa rha diva mänadin däm da. ¹³ Inguna ma Ngämuqa qa er qa sä m ma Adam näkt sa sä ma Iv ¹⁴ näkt kaku ma Sä m ga qa iras tä ma Adam dap ka iras ta ama evopki bä qia mualat na ama vuini. ¹⁵ Sökt di ama evop diva ma Ngämuqa qa rhumaiar ta nävät iomäkt i rhit sa ama rhoes krekt bä vasägos dä rhat sangar sävät ama qatnanakt dä ama lavuқи näkt ama lat qarängät ni

i ama qumärqumär ngät bä ama mär ngät ama mädräm di ngärhi rhoer nanokt ta.

3

Sävät Ama Narhoerta Qärrarhani I Rhat Turäkt Bä Ba Ama Qatnanaktpämda

¹ Rhängät täkt ama enge di ama engätki na ngät kärängät i ngärhi qoar toqortäqyia, ngakt bä aung di nani a qa masirhat iva ama narhoerqa na qa bä ba ama qatnanaktpämda mät anga värhäm dä sa nani a qa na anga märini masirhat. ² Bä äkt i iaqäkt ama narhoerqa diva ama mär aa lat mamär bä va qa di sokt aa egutki ama sägäkt bä va qa di qät lu vät aa iar mamär bä va qa di qat turäkt ba nas mamär bä va qa di mamär iva qät ta ama qutdrir nage ama ruvek bä va qa di qä rhar sa ama ruvek sagem mes dä va qat tatnärhäm da bä va qa di mamär vät a qa iva qä su ama ruvek mamär. ³ Bä qosaqi qa diva qaku qä natnakt ama reng ama qrot ngät masirhat bä va qa diva qaku qä natmäranas na ama ulaqi dap kinak pa qa di ama bulapka na qa bä va qaku qä natmäranas na ama inirqi nä qärängätäni aa enge bä va qa di qaku aa snängaqa ama mor qa sävät ama ligär.

⁴ Iaäkt ama narhoerqa di mamär iva qat turäkt dä va qät lu vät iarhakt moe qärrarhae i qale rha va aa vätka maräkt bä va qä su aa es ivakt iva vasägos dä va rhat nari nämät ka dä va rhit kutdrir vät a qa. ⁵ Inguna ngakt bä anga ruqa di qaku qat dräm iva qat turäkt ta aa qärhae näva aa vätka mamär dä ngu lu va qat turäkt tä ma Ngämuqa aa ruvek toqor mäniekt?

⁶ Bâ iaqäkt ama narhoerqa diva qäarak i qa sräp mäni ama qatnanakt sämäni ma Ngämuqa inguna ngakt bâ qaku qa sräp mäni ama qatnanakt dä varis täqäp ka na ama ansânas bâ va ma Ngämuqa qä sangäm na qa rhoqor ma Sämga. ⁷ Bâ qosaqi mamär iva qa di ama ruvek kârarhani i qaku rhat nanakt di rhat lu aa lat ama mär ngät bâ mamär iva rhit kutdrir sävât a qa nävât a ngät dap pa qaku ma Sämga qä narpus na qa i ngakt bâ rhoqoräkt dä va ama ruvek tat tamän mava na qa.

Sävât Ama Ruvek Kârarhani I Rhat Tatnärha Ama Qatnanaktpämda

⁸ Ama ruvek kârarhani i rhat tatnärha ama qatnanaktpämda di qosaqi mamär iva ama mär arha lat mamär bâ va qale arhä qoebäñiom ama udiom dä va qale rhi natnakt ama reng ama qrot ngät masirhat dä va qale rhi nairas ba nas sä guavek arhä qärhong nävât ama is kârangätni i qaku ama räkt ngät. ⁹ Dap kinak mamär iva rhat sangar mamär sävât ama rhisu sävât ama qatnanakt kârangätni i sa ma Ngämuqa qa muqunäga sä ngät bâ ba ut dap pa sokt tat tualat na ama lat kârangätni i sa rhat dräm i mamär iva rhat tualat na ngät. ¹⁰ Mamär iva ngän datnävämne na rha sa arha lat narhoer bâ nga nasot i sa ngän lu i mamär na ngät di mamär iva rhat tatnärha ama qatnanaktpämda.

¹¹ Bâ qosaqi arha egutpek ama evop* kârarhani iva rhat tatnärha ama qatnanaktpämda di qosaqi

---

* **3:11** arha egutpek ama evop Arhani ama mädrämda di rhat tu arhä snäng i rhangät täkt ama enge di rhoqortäqyia, “arha egutpek ama evop” dap arhani di rhat tu arhä snäng i ngät di rhoqortäqyia, “ama latta ama evop.”

mamär iva ama mär arha lat dä va qale rhat tamän mava na arhani dä va rhat turäkt ba nas mamär dä va arha lat moe diva mamär iva ama narhoerta rhat nanakt na rha sä ngät.

¹² Mamär iva ama ruqa qarakni i qat tatnärha ama qatnanaktpämda di aa egutki ama sägäkt bä mamär iva qat turäkt dä va qät lu vät aa es mamär bä sävät iarhakt moe i qale rha va aa vätka ¹³ inguna rhoqoräkt i iarhakt kärarhae i rhat tatnärha ama qatnanaktpämda di rhat tualat mamär diva ama ruvek tit kutdrir sävät a rha bä va qosaqi mamär vät a rha iva ama qaräakta na rha i rhat tamän sävät arhä qatnanakt sämäni ma Jisas ma Kraiss.

Ama Enge Sävat Aut Katnanakt Mäni Ma Ngämuqa Qarangätni I Sa Qa Muqunäga Sä Ngät

¹⁴ Nguat nanakt i qorhäs iva ngua rhet sagem nge sokt di ngut säm dangät täkt ama rhodröp bä ba nge divakt iva ¹⁵ ngakt bä qaku ngua lir ngua met sagem nge dä va ngiat dräm iva ama ruvek tat tualat toqoräkt toqor qre i mamär iva ma Ngämuqa aa qarhae rhat tualat toqoräkt. Iarhakt ama qatnanaktpämda mäni ma Ngämuqa ama ngätdäqäm ga di rha rhoqor ama suqulap kärqapni i sa rha qutmät säng ma ap i ngät sangar ama engätki.

¹⁶ Sa ut dräm mamär i ama enge sävät aut katnanakt mäni ma Ngämuqa qarangätni i sa qa muqunäga sä ngät di nak ama moräs na ngät mamär bä iangärhäkt ama enge di ngät tamän doqortäqya,

Qa män i ama ruqa na qa na ama ruqa aa släqyige

dä ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa muqunäga sä iomäkt i aa lat di ama räkt ngät. Dä ama enselqäna rha lu qa.

Dä sa rha sameng sävät a qa mänguräp ama ruvek pät ama ivärhimek ama rhäqäp nä imek bä ama ruvek ama rhäqäp na rha vät ama ivätki sa rhat nanakt na qa näkt nasot dä ma Ngämuqa qa rha qa rhävit säda ama usäpki arha ron.

4

Arhani Diva Rha Rhet Daqule Ama Qatnanakt

¹ Nak täkt di ma Ngämuqa aa Qloqaqa qat tamän mamär iva as pät ama rhodäm nasot dä va arhani ama ruvek diva rhat tet daqule arhä qatnanakt bä va rhat tet nasot ama iaus ama iras mät ngät dä va rhat tet nasot ama iaus angät tisu. ² Iangärhäkt ama rhisu di ngät dän nage iarhakt kärarhae i ama iras mät ta qärrarhae i arhä snängaqa di sa mava na qa. ³ Iarhakt ama irasmätta di rhi qoar iva ama ruvek kaku rhi natmätlägut dä va qaku ama ruvek ti natmäns angätäni ama tmäs kärangätäni i sa ma Ngämuqa qa säm a ngät iva bä bä iarhakt kärarhae i rhat nanakt na qa bä rhat dräm ama engäktki bä va rhat tes ama mär nävät a ngät dä rhat täs ngät. ⁴ Va ut täs iarhongäkt inguna iarhongäkt moe qärqärhong i ma Ngämuqa qa säm irhong di ama mär irhong bä va qaku guani nävät iarhongäkt diva urhi qyiradeng nä ini qrekt i ut täs ini bä ut tes ama mär sage ma Ngämuqa nävät ini. ⁵ Rhoqoräkt dinguna iarhongäkt di sa ma Ngämuqa aa enge ngä na ama nän ngä qumär irhong.

*Ma Jisas Ma Krajs Aa Latka Qarakni I Ama Mär
Qa*

⁶ Ngakt bä ngit bon dä rhangät täkt ama rhisu bä bä gia ruavek ama qatnanaktpämda diva ngia rhän i ma Jisas ma Krajs aa latka ama mär qa qarakni i sa qa su mamär da ama engätki arha ron gäarakni i qit sa aut katnanakt dä sa qät päs ama mär ngät ama rhisu angärha rhäng. ⁷ Qale ngi natnari ama ruvek arha sek kärangätni iva qaku ngät tatnärha ama ruvek iva rhat tet mamär nasot ma Ngämuqa. Dap kinak pa ngi sumät iva ngit päs ma Ngämuqa aa rhäng. ⁸⁻⁹ Ama enge di nga e qarangätni i ngät tamän doqortäqya,

näma dä ama ruqa aa släqyige angät muarega di bä
     ba aa släqyige maräkt
     bä iomäkt di ama mär äm maqälak
 sokt di rhoqoräkt i ama ruqa qä sumät iva qät päs
     ma Ngämuqa aa rhäng
     di iomäkt di ama mär äm masirhat bä ba qa
     vät aa iar moe
 bä va mamär sä qa nävät a äm
     däkt dä mugas nasot.

Iangärhäkt ama enge di ama engätki na ngät bä ama märäm masirhat toqoräkt i ngia rhet parhäm ngät. ¹⁰ Ut tualat masirhat dä rhäktuk pät a ut i urhit päs ma Ngämuqa aa rhäng mamär inguna sa ut nanakt nä ma Ngämuqa ama ngätdäqäm ga sä nas iaqäkt kärak i ama mumaiar na qa bä ba ama ruvek moe näkt ka di ama mumaiar mamär na qa bä bä iarhakt kärarhae i rhat nanakt na qa.

¹¹ Mamär iva ngia rhamän ma ama qrot bä ba ama qatnanaktpämda nä rhangät täkt ama rho-dräp näkt ngi su rha sävät tärhong däkt. ¹² Varis gia qlak na aung bä qä nañäm mäne na nge inguna ama evänga na nge dap kinak pa ngia rhu ama siqutki ba ama qatnanaktpämda nä gia lat dä nä gia enge dä nä gi lavuqi dä nä gi qatnanakt dä nä gia iar ama qumärqumär ngät.

¹³ Mänasäng narhäkt bä sa äkt sävät ama qäväläm gärqomni iva ngua rhän gem nge dä ngiat tet bä ngiat tes ma Ngämuqa aa enge bä ba ama ruvek dä va ngi sämaqrot na rha iva rhat tet mamär nasot a qa dä qosaqi va ngi su rha. ¹⁴ Ama vänbon gärangätni i sa ma Ngämuqa qa von nge rhäm ngät kärangät i aa vämginarha rha märhamän bät a ngät toqoräkt i ama guläñgi na ama narhoerta rha mu arhä rhäkt pät a nge bä ngia rha ngät di qale ngi namu sämät ngät. ¹⁵ Ngi sumät i ngiat tualat parhäm gua enge bä ba nge. Dä va ngit bodäm mes masirhat sävät iangärhäkt moekt ama lat ivakt iva ama ruvek tat lu i ngiat dän i ama mär qa ama latka na nge sä ngät. ¹⁶ Ngit lu vät a nas dä va ngit lu vät gi rhisu mamär. Mamär iva qale nge ma ama qrot toqoräkt sä gia iar dä sä gi rhisu inguna ngakt bä ngiat tualat toqoräkt diva nge ngi nä iarhakt kärarhae i rhat nari nge diva ngäni rha ama mumaiar.

5

Ama Rhodräp Bä Ba Ama Qatnanaktpämda

¹ Qale ngi naqut anga sru qa ama gamoeqa aa saqong na aa lat ama vu ngät dap kinak pa ngia rhuqunäga vät a qa rhoqor qre i ngiat tualat sä

gi mamäk. Dä va ngiat tualat sa ama evända ama gamoe rhoqor qre i gia läktpek na rha ² dä va ngiat tualat sa ama sräp ta ama evop toqor qre i ngiat tualat sä gi nanäk dä qosaqi va ngiat tualat sa ama säs ta ama evop toqor qre i gia läktpek na rha sokt na ama lat ama qumärqumär ngät.

³ Ngänit bon dä angän gutdrir sävät ama maqosta ama evop* kârarhani i rhit läk mamär. ⁴ Dap ngakt bä anga maqoski ama evopki di arha anga es ura arha anga vlekpek dä mamär iva iarhakt ti er ta rhualat na ama lat kârangätni i ama räkt ngät dä ma Ngämuqa aa saqong sävät arhä qärhae maräkt. Diva rhat tualat toqoräkt ivakt iva rhat tuvät pät arhä mamäkkäna arha lat mudu bä ba rha bä ama lat toqoräkt di sa märmär ge ma Ngämuqa nävät a ngät. ⁵ Ama maqoski qäraktni i qit läk mamär bä sokt ki qali qi di iaqyäkt di sa qiat nanakt nä ma Ngämuqa sä nas bä vät ama qunäng dä näp bängang di qi nän sage ma Ngämuqa nani ama matnärhäm.

⁶ Dap ama maqoski qäraktni i qit boda arha iar sävät ama lat kârangätni iva nani ama märmärgem di sa qia ñäp pät at kloqaqa nak as toqoräkt i qiat däqäm.

⁷ Mamär iva ngia rhuqunäga vät ama maqosta ama evop ti na arhä qärhae nä iangärhäkt ama rhodräp ivakt iva qale aung gä narhäksärhäm da sa arha lat. ⁸ Ngakt bä aung nävät a ngän di qaku qat tatnärha aa qärhae bä qosaqi ama moräm masirhat di ngakt bä qaku qat tatnärhä iarhakt kârarhae i

---

* **5:3** ama maqosta ama evop Rhärhae rhäkt ama maqosta ama evop di ama evop kârarhani i sa arha egutpek ama gamoe rha ñäp.

rha namuk nämäni qa mamär di sa iaqäkt di sa qaku qa mualat toqor ama mär qa dä ama engäkki na qa ama qatnanaktpämga bä qa di qa met e na ama ruvek i qaku rhat nanakt sa aa lat kärangätni i ama vu ngät mamär.

⁹ Mamär iva sokt ngi rhodäm sävät ama maqoski iva qi sämäni ama maqos ta ama evop kärakti i qaku anga matnärhäm bä ba qi qarakt i at koeo ngä met e na ama ruvek ama dävauung na rha na ama qoeo dä mudu sokt arha egutka ama sägäk ¹⁰ bä iaqyäkt ama maqoski di qosaqi mamär iva ama ruvek tat dräm a qi mamär nävät arha lat ama mär ngät. Iaqyäkt ama ruqi di sa qia mualat na ama lat ama mär ngät toqoräkt i qia lu vät ama rhoes mamär bä däng i mor ta dä sa qia ar sa arhani ama ruvek dä qit lu vät a rha mamär dä sa qiat tatnärha ama qatnanaktpämga sa ama sämagaininanas dä qiat tatnärhä iarhakt kärarhae i qale rha mät ama märän dä qiat tualat na ama lat ama mär ngät pasägos.

¹¹ Dap kale ngi narhodäm sävät ama maqos ta ama säs ta ama evop inguna ngakt bä ama snängaqa ama qrot ka qat dän bät a rha iva rha rhätlägut diva rhi qyiradeng nä ma Kraiss ¹² bä rhoqoräkt dä va rhi rha ma Ngämuqa aa rhäksärhäm inguna qaku rhat sangar mamär sävät ama rharesbane qarangätni i rha mualat na ngät ti nä ma Ngämuqa iva rhat tatnärha ama qatnanaktpämga. ¹³ Näkt kosaqi angätni arha lat di rhat dräm dit tar sa ama qäväläm ama mor äm nävät arha iar i rhat pitmane mavängam i rhat tet näva akni ama vätka bä qosaqi säva akni ama vätka i qaku sokt kale rha mavängam dap kosaqi rhat

tamän bä ngärharhäng na arhani ama ruvek i rhat tamän bät ama enge i qaku mamär iva rhat tamän bät a ngät dä varhäm da na arhani arhä qärhong.

¹⁴ Bä äkt i nani a ngo iva ama säs ta ama maqos ta ama evop diva rhat tätlägut bä rhit sa ama rhoes näkt pa rhit lu vät iarhakt moe qärrarhae i qale rha va arha vät ivakt iva qale rhi navon ma Sämgä rha anga släqyäs iva qa rhamän mava na ut. ¹⁵ Nguat tamän doqor täkt inguna arhani ama säs ta ama maqos ta ama evop di sa rha rhong sävät ma Sämgä bä rhit päs aa rhäng.

¹⁶ Ngakt bä anga qatnanakt pä m gi anga evopki di guavek nävät at kärhae ama evop di ama maqosta na rha di mamär iva qiat tatnärhäm da ivakt iva qale ama qatnanaktpämda moe näva ama ansäspämgi rhit ta ama märänga i rhat tatnärha ama maqosta ama evop moe dap pakt iva rha diva sokt tat tatnärha ama maqosta ama evop kärarhani i rhit läk mamär nani ama matnärhäm.

Ama Rhodröp Bä Ba Ama Qatnanaktpämda Arhä Narhoerta

¹⁷ Ama narhoerta qärrarhani i rhat turäkt mamär di sa mamär iva ama qutdrir sävät a rha masirhat dap mamär iva ama qutdrir masirhat mamär sävät iarhakt kärarhae i rhat tualat na ama lat ama qrot ngät i rhi sameng dä rhi su ama ruvek ¹⁸ inguna ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia, “Qale ngi naqop mät ama bulmakao aa vämgi ivakt iva qale qat täs toqoräkt i qä naengmät na ama egat angät gavam.” Dä qosaqi ngät tamän doqortäqyia, “Ama latka diva qoki rhi sek mä qa vät aa lat.”

¹⁹ Qale ngi namat maengäkt sa anga enge sävät anga narhoerqa rhoqoräkt i akni qä qoar i qa mualat na ama vu ngät ama lat dap kinak mamär iva ngia rhat maengäkt sa ama enge di rhoqoräkt i ama udiom ura ama dävaung na rha rhi sameng i qa mualat toqoräkt. ²⁰ Ngakt bä akni ama narhoerqa di qoki as kat tualat na ama vuirhong dä va ngia rhamän maräkt sävät a qa sa aa vuirhong mänguräp ama ruvek moe ivakt iva iarhakt ama ruvek moe diva rhit len.

²¹ Dä ma Ngämuqa qä nä ma Jisas ma Kraiss näkt ama enselqäna ama qumärqumär ta arhä saqong dä nguut tugem nge ma ama qrot iva ngiat tet nasot tangät täkt ama rhodräp bä va qale märmor na nge sävät guage dap kinak pa ngiat mair mänguräp bä va ngiat tatnävämmne mamär sävät iarhongäkt moe.

²² Qale värvär nge iva ngia rhu ngia rhäkt päät sävetka iva ngi vodäm ga säp ma Ngämuqa aa lat.

Rhoqoräkt i arhani ama ruvek tat tualat na ama vuirhong di mamär iva qale ngi na rha. Dap kinak pasägos diva qale nge i ama qumärqumärqa na nge.

²³ Qale sokt ngit näkt ama rigi dap kosaqi ngit näkt ama gainigaini nävät ama wain ivakt iva ngät tatnärhä gi sarimgi dä sävät ama räm gärangätni i ngät dän bät a nge.

²⁴ Arhani ama ruvek arha vuirhong di qali lirkhong da eraqi bä mänaris iva rhi rha ama rhäksärhäm bät irhong angät tpäs. Dap arhani ama ruvek di nak as nasot dä va qunäga sa arha vuirhong. ²⁵ Bä qosaqi ama ruvek arha lat ama mär ngät di qale ngät da eraqi bä qäqi arha lat ama

mär ngät kärangätni i rhäkt di qaku aung gä nalu ngät di nasot diva ngä rhän säda eraqi.

6

¹ Ama ruvek kärarhani i ama latta va arhani ama ruvek arha rem di mamär iva rhit bon da arhä qutdrir sävät arha morta ivakt iva qaku aung gä namärhamän bät anga enge anga vu ngät sävät ma Ngämuqa aa ngärhipki dä sävät ama sameng ama mär ngät. ² Ama latta qärrarhani i qale rha va ama qatnanaktpämda arha rem di qoki mamär iva rhit kutdrir vät a rha. Bä mamär iva rhaṭ tualat mamär va arha rem inguna arha morta qärrarhani i rhit ta ama matnärhäm nävät arha lat di ama qatnanaktpämda na rha qärrarhani i ma Kraisa aa snäng bät a rha.

Ama Iraski Na Ngät Ama Rhisu Dä Ama Engätki Na Ngät Ama Mämägän

Mamär iva ngi su ama ruvek dä va ngiat tamän särhäm da ma ama qrot iva rha tet nasot iangärhäkt ama rhodröp. ³ Ngakt bä aung di qä su ama ruvek ta anga rhisu qärangätni i ngät maos di iangärhäkt aa rhisu di ngät tusar sämät aurha Engeska ma Jisas ma Kraisa aa rhisu qärangätni i ama engätki na ngät kärangät i ngärhi rhoer nanokt ut sämäni ama lat kärangätni i ama räkt ngät dä ma Ngämuqa aa saqong. ⁴ Iarhakt ama ruvek kärarhani i arhä rhisu maos toqoräkt di sa rhäqäp ta na ama ansänas dä qaku rhat dräm guani. Bä nani a rha iva rhat täqäne sa ama ruvek iva rha nagemne i rhir qur ne na ama engirhong maos maos. Iangärhäkt ama lat diva ngä rhäranas na ama ruvek iva ama vu da arha ron

sävät arhani arhä qärhong dä va rhat tair mät ne sa ama engirhong dä va rhat tamän mava na ne dä va ama vu arhä snängaqa mavängam sävät a ne. ⁵ Bä vasägos dä va qale ama uraqi e mänguräp iarhakt ama ruvek kärarhae i sa mava na arhä snängaqa mamär dä qaku qale ama engätki e gem da.

Bä iarhakt ama ruvek di rhat tu arhä snäng i ngakt bä rhat tet nasot ma Ngämuqa diva rha rhän i ama qärhong bät a rha. ⁶ Sokt di iomäkt i sa qale ama ruvek dä ma Ngämuqa aa iar ama qumärqumär ngät angärha ron diva ngät tatnärhäm da qrekt bä märmär gem da inguna sa mamär sä rha vät arhä snängaqa nävät arhä qärhong ⁷ inguna qaku ut män sä guani sarhe sämäni ama ivätki dä sa* qaku mamär vät a ut iva ut narha guani narhe nämäni qi. ⁸ Sokt di ngakt bä aiut di aurha tmäs iva ut täs ngät dä aut boi iva ut don mät ngät di sa rhoqoräkt di mamär sä ut pät aut snängaqa. ⁹ Dap iarhakt kärarhae i nani a rha masirhat iva ama qärhong bät a rha di rhat dräm dat don sämät ama siqutsiqut nage ma Sämgä bä qät kop pät a rha mamär bä qat täqäne sä rha iva nani a rha iva rhat tualat na ama lat kärangätni i qaku ama räkt ngät mamär qarangätni i rhit ta ama ruanini vät angät tpäs. Bä iangärhäkt arha lat ngärhi rharpus na rha bä mavamava na rha mamär. ¹⁰ Ama snängaqa masirhat sävät ama ligär di ama rharebäm na qa sa ama lat ama vu

---

* **6:7** sa Ma Pol qa säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Pol aa enge i qoki rhoqorne dap taerhangät täkt ama enge di arhani nävät a rha di qosaqi rha säm a ngät sae. 'ngätki mamär iva'

ngät maos maos masirhat. Bä nävät tak täkt ama snängaqa ama qrot ka nani ama ligär bä rhäkt di arhani di sa rha mungsäs sa arhä qatnanakt bä sa rha von nas ta ama märän masirhat.

Ma Pol Qä Qoar Nä Ma Timoti Iva Qat Mair Ma Ama Qrot Pät Aa Iar Mät Ama Ulaqi

¹¹ Dap ainge ma Timoti ma Ngämuqa aa latka, diva qale ngi namualat nä iangärhäkt ama lat ama vu ngät. Mamär iva ngiat mair ma ama qrot sa ama räkt ngät ama lat da ama iar ama qumärqumär ngät angärha ron gärangättni i nani ma Ngämuqa na ngät. Dä va ngiat sangar ama qatnanakt sämäni ma Ngämuqa ma ama qrot dä va gi snäng bät arhani ama ruvek masirhat. Dä qosaqi va qale nge ma ama qrot da ama märän angärha ron bä va ngiat tualat toqor ama bulap ka ama ruqa. ¹² Mamär iva ngi e ivakt iva ngiat sangar sävät ama qatnanakt mamär doqor ama ulaqimärhaarhäkt da ama ulaqi arha ron. Näkt pa ngi rha ama iar ama sok täm ngät kärangättni i ma Ngämuqa qa mes nge ivakt iva ngi rha ngät toqoräkt i sa ngia vodäm mes bä ba qa da ama rhäqäp na rha ama ruvek arhä saqong ¹³ bä dä ma Ngämuqa aa saqong gärakni i qät bon dä iarhongäkt moe rha ama iar dä dä ma Jisas ma Kraiss aa saqong gärakni i qa sameng mamär na ama engätki bä bä ma Pontius Pailat. ¹⁴ Dä nguat tamän särhäm nge ma ama qrot iva ngiat tet mamär varhäm ma Kraiss aa rhodräp moe dä va ngiat sangar sävät a ngät ivakt iva qaku mamär vät aung iva qä namärhamän mava na ngät bä

dängdäng iva aurha Engeska ma Jisas ma Krai ka rhän.

15 Ma Ngämuqa diva qa evär dä ma Jisas
 päät ama rhäkмамär ngät ama rhodäm
 iaqäkt ma Ngämuqa qäarak i ama murhämeska vät a
 qa
 bä sokt ka di ama muräkt angät tarebäm na qa
 bä qa di ama vitnaqa bä ba ama vitnarha
 dä ma Engeska bä ba ama engesta na qa.

16 Bä sokt ma Ngämuqa maräkt di qat däqäm
 basägos
 näkt kale qa da ama neraqa ama qrot ka aa
 ron
 bä qaku mamär vät aung iva qä namet sa
 glaqot na qa.
 Bä sa qaku aung ga lu qa bä qop kaku mamär
 vät aung iva qä nalu qa.
 Mamär iva ama qutdrir dä ama sok täm ngät ama
 qrot sagem ga. Ngätki rhoqoräkt.

17 Mamär iva ngia rhamän ma ama qrot särha
 ama qärhongbärharha vät tangät täkt ama rhodäm
 iva qale rhat tair na nas dä va qale rhat nanakt
 na ama mämägän gärangätni i mamär iva lir qäbäs
 na ngät dap kinak mamär iva rhat nanakt nä ma
 Ngämuqa qäarakni i qät bon ut kop äkt tä iarhongäkt
 moe iva märmär gem ut nävät irhong. 18 Ngia
 rhamän särhäm da iva rhat tualat na ama mär ngät
 ama lat ivakt iva mämägän sä rha na ama lat ama
 mär ngät bä va ama qarhap ta iva rhit bon nagem
 mes nävät arhä mämägän. 19 Bä nävät iangärhäkt
 arha lat ama mär ngät dä sa rhat turhämne na arhä

mämägän gärangätni iva bä ba rha na ngät mugas ivakt iva rha rhäqäne dä mamär i rhi sangar ama iar qärangätni i ama iar maengäkki.

²⁰ Timoti, ngit lu vät iarhongäkt mamär qärqärhong i sa ma Ngämuqa qa von nge rhäm irhong näkt kat nanakt na nge sä irhong. Ngit lu nämät ama rhisu qärangätni i nak kop ama enge mavängam dä nämät ama enge qärangätni i arhani di rhi qoar i ngät di ama mädräm ama mär ngät kärangät i ngät tair särhä ma Ngämuqa aa enge ²¹ inguna arhani ama ruvek kärarhani i rhat tet nasot iangärhäkt ama rhisu di sa rha mungsäs sa arhä qatnanakt.

Mamär iva qale ma Ngämuqa aa ñämsävätki gem nge.

Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane
The New Testament in the Ura Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Ura long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ura

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 21 Feb 2024

2899d6f1-45c9-5492-bd93-58312ca32319